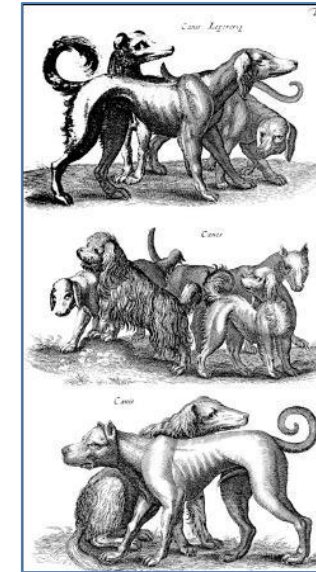
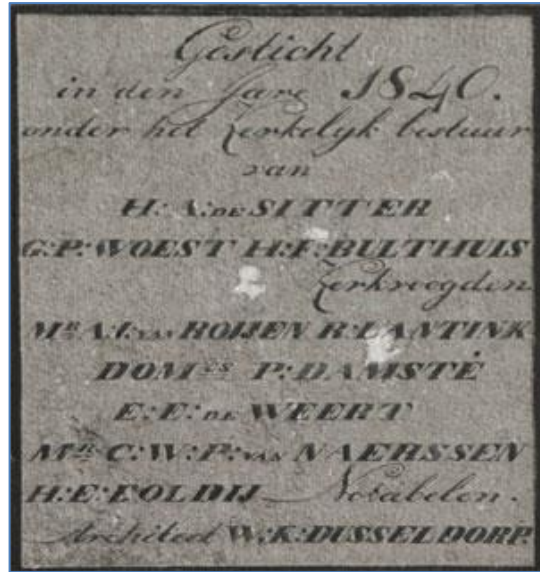

Het verhaal van de Groninger kerken

De geschiedenis van de Groninger kerken bestaat niet alleen uit jaartallen, bouwstijlen en orgels. Elke kerk vertelt zijn eigen verhaal, over stenen duivels, hostiewonderen, onthoofde heiligen of beenderen die in de kerkmuur werden gemetseld. Dit zijn niet alleen spannende verhalen, maar ze laten ook zien hoe rijk de historie is van het Groningerland en ze plaatsen de kerk in de loop van de geschiedenis. Zo laten we zien dat de geschiedenis van de kerk in verbinding staat met de wereldgeschiedenis. Van elke kerk in het beheer van de Stichting Oude Groninger Kerken is een dergelijk verhaal te vertellen. Wist u bijvoorbeeld dat er ooit in de kerk van Westeremden een moord werd gepleegd? En dat Solwerd in het verleden een drukbezochte bedevaartsplaats was? En waarom worden voorbijgangers in Garmerwolde aangestaard door een stenen kat? Wie stichtte de kerk in Wittewierum en waar komt die naam eigenlijk vandaan? Wie is de ware patroonheilige van de kerk van Uithuizen? Waarom staan er twaalf bomen in een kring bij de kerk van Eenrum? En waarom stond er eeuwenlang een ooievaarsnest op de kerk van Niehove?

Bezoek ook de website www.groningerkerken.nl, lees de fascinerende verhalen van de Groninger kerken en laat je meenemen door de geschiedenis van Groningen.

In het Noorden huisde de Duivel - het verhaal achter het Noormannenpoortje

De kerk van Marsum is een van de best bewaarde voorbeelden van romaanse bouwkunst in Groningen. Aan de noordzijde bevindt zich een opvallend element: een laag, dichtgemetseld poortje van zo'n anderhalve meter hoog. Waar werd dit poortje voor gebruikt? En waarom is het ooit dichtgemetseld?

Buigen voor de Noormannen?

Er is al veel gespeculeerd over de herkomst en betekenis van deze poortjes, ook wel Noormannenpoortjes genoemd. In volksverhalen wordt verteld dat ze zijn aangebracht door Vikingen die deze streek bezetten. De kerkgangers zouden bij het uitgaan van de kerk zo worden gedwongen te buigen naar het noorden. Opstandige kerkgangers zouden de kerk achterstevoren hebben verlaten, zodat ze met hun achterwerk naar het noorden wezen als belediging. Toen de overheersers zagen dat er misbruik van werd gemaakt, metselden ze het poortje weer dicht. Een ander verhaal is dat de poortjes zo laag werden gemaakt om de heidense Noormannen te laten buigen voor het altaar. Deze verklaringen lijken op onzin te berusten. Zo zijn de kerken pas eeuwen na de laatste Noormanneninvasie in de elfde eeuw gebouwd.

Het duivelse noorden

Waarschijnlijk is dat de noordelijke deur zijn oorsprong vindt in de manier waarop de mis werd gevierd. De meeste kerken hadden oorspronkelijk twee deuren, een gebruik dat mogelijk uit het Angelsaksische gebied is overgewaaid. Men kwam via de koude noordkant de kerk binnen. Bij het uitgaan kwam men dan na de mis bij de zonnige zuidzijde weer naar buiten, wat een gevoel van verlichting teweeg moet hebben gebracht. Een slim psychologisch trucje om de loutering van de mis extra kracht bij te geven. De noord- en zuidzijde speelde in het kerkelijke leven een grote rol. Ook was de noordzijde wel de kant van de duivel. Het noorden werd aangewezen als plaats waar de duivel zou huizen. Zo werden misdadigers aan de noordkant begraven. Bij de doop zou het kind door de noordzijde naar binnen zijn gebracht, om gezuiverd van zonden na de doop, aan de zuidzijde weer naar buiten te komen.

Vrouwendeur

Een andere verklaring is dat de kerk oorspronkelijk een mannen- en vrouweningang had. De vrouwen moesten door de 'duivelse' noordelijke kant naar binnen, wat zou verwijzen naar de erfzonde van Eva. Door de vrouw was de zonde immers de wereld in gekomen, zo geloofde men. Oorspronkelijk zaten mannen en vrouwen tijdens de dienst gescheiden, een gebruik dat in de katholieke kerken tot in de jaren zestig is gehandhaafd. In protestantse kerken raakte het echter in onbruik en werd vaak een van beide deuren, meestal de noordelijke, dichtgemetseld. Dat de deuren zo laag zijn, te laag om te gebruiken, komt waarschijnlijk gewoon doordat de grond van het kerkhof in de loop der jaren door begrafenissen werd opgehoogd. De kerk kreeg dan meestal een nieuwe, hogere deur aan de zuidzijde. (NS), *geredigeerd: Josée Paauw*

